

Case Study

ขบวนการต่อต้านพลังงานนิวเคลียร์

มิตินี้ทำลายต่อโลกและการพัฒนา/หลังเหตุการณ์ที่ฟูกูชิมะ

สุนทร คุณชัยมั่ง

Case Study

ขบวนการต่อต้านพลังงานนิวเคลียร์

มิติที่ท้าทายต่อโลกและการพัฒนา/หลังเหตุการณ์ที่ฟูกูชิมะ

ผู้เขียน : สุนทร คุณชัยมั่ง

ISBN : 978-974-7528-66-4

เจ้าของ : บริษัท อิมเมจ พลัส คอมมิวนิเคชั่น จำกัด
480 ถนนรัชดาภิเษก แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง
กรุงเทพฯ 10310

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ 1

ข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการทำความเข้าใจ : การต่อต้านพลังงานนิวเคลียร์

1.1 ความเข้าใจเบื้องต้น องค์กรที่ควรรู้จัก	2
1.2 เหตุการณ์ที่ทรีไมล์ไอส์แลนด์ 1979	7
1.3 เหตุการณ์ที่เซอร์โนบิล 1986 และ กฎหมายของยูเครน	11
1.4 เหตุการณ์ที่ฟูกูชิมะ 2011	18

ส่วนที่ 2

การต่อต้านในอเมริกาและยุโรป : ปรากฏการณ์หลังเหตุการณ์ที่ทรีไมล์ไอส์แลนด์และเซอร์โนบิล

2.1 การต่อต้านที่อเมริกา	23
2.2 การต่อต้านที่สังคมประชาธิปไตย 4 ประเทศ	32
2.3 การต่อต้านในอิตาลี	42
2.4 การต่อต้านการกำจัดกากนิวเคลียร์ที่ญี่ปุ่นและเยอรมนี	47
2.5 การจัดการพลังงานที่เดนมาร์ก	54
2.6 การจัดการพลังงานและศักยภาพการต่อต้านในรัสเซีย และ องค์กรการบริหารจัดการด้านนิวเคลียร์	61

ส่วนที่ 3

การต่อต้านในกลุ่มประเทศเอเชีย : ความหลากหลายของบริบทและการพัฒนา

3.1 การต่อต้านที่ไต้หวัน	66
3.2 การต่อต้านที่เกาหลีใต้	72
3.3 การต่อต้านที่ฟิลิปปินส์	77
3.4 การต่อต้านที่อินโดนีเซีย	83
3.5 การต่อต้านที่อินเดีย	89
3.6 การต่อต้านที่คุกรุ่นในไทย	95

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ 4

ก้าวต่อไปของอุตสาหกรรมนิเวศสีเขียวหลังเหตุการณ์ที่ฟูกูชิมะ

4.1 ประมวลภาพการต่อต้านหลังเหตุการณ์ฟูกูชิมะ 101

4.2 การต่อต้านพลังงานนิวเคลียร์ที่ญี่ปุ่น 116

4.3 อนาคตของอุตสาหกรรมนิเวศสีเขียว 125

สรุปกรณีศึกษา

135

ประวัติผู้เขียน

143

สรุปกรณีศึกษา

สรุปการศึกษา

After Fukushima : Nuclear Power Plant Accident

ขบวนการต่อต้านพลังงานนิวเคลียร์ : มิติที่ทำลายต่อโลกและการพัฒนา หลังเหตุการณ์ที่ฟูกูชิมะ

ประวัติศาสตร์การพัฒนาพลังงานนิวเคลียร์และการต่อต้าน

ก่อนเหตุการณ์ทรีไมล์ไอส์แลนด์ ปี 1954-1979

การพัฒนา

- ◆ มีการพัฒนาพลังงานนิวเคลียร์เพื่อใช้ประโยชน์ในการผลิตไฟฟ้าขึ้นเป็นครั้งแรกในปี 1954 โดยสหภาพโซเวียต และต่อมาอีกสองสามปี การพัฒนาโดยอังกฤษและอเมริกาจึงได้เริ่มขึ้นพร้อมๆ กับการจัดตั้ง IAEA ขึ้นเป็นองค์กรระหว่างประเทศเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางและกำกับดูแล การต่อต้าน

- ◆ ขบวนการต่อต้านโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ค่อยๆ เติบโตอย่างช้าๆ และขยายตัวเร็วขึ้น ในปลาย 1960s และ 1970s โดยในระยะแรก “การต่อต้านอาวุธนิวเคลียร์และการต่อต้านโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์” เป็นเรื่องที่ไม่แยกออกจากกัน มีการสร้างปฏิบัติการเคลื่อนไหวในระดับชุมชน ในกลางปี 1970s มีการรวมตัวเป็น Clamshell Alliance บุกยึดพื้นที่ก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ที่ Seabrook, New Hampshire ในปี 1977 โดยปฏิบัติการแบบ direct action และ civil disobedience และผู้ประท้วงถูกจับกุม

- ◆ การปฏิบัติการของ Chamshell ได้รับอิทธิพลมาจากปฏิบัติการแบบ mass occupation ในการต่อต้านโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ที่ Wyl, West Germany ที่เกิดขึ้นในปี 1975 นอกจากนั้นประเด็นสำคัญในกรณีของ Seabrook ก็คือ การรวมตัวกันของผู้คนจากหลายภาคส่วน เช่น นักต่อต้านสงครามฝ่ายซ้ายใหม่ ผู้นิยมการผลิตทางเลือก ผู้อยู่อาศัยใกล้โรงไฟฟ้า และกลุ่มสนับสนุนโรงไฟฟ้าแสงอาทิตย์และเทคโนโลยีที่เหมาะสม การเคลื่อนไหวของ Chamshell ยังมีปฏิบัติการอื่นๆ ที่หลากหลายอีก เช่น occupation/sit-ins/pickets/marches/rallies/การเขียนบทกวี (virgils) ฯลฯ

หลังเหตุการณ์ทรีไมล์ไอส์แลนด์ ปี 1979-1986

การพัฒนา

- ◆ การขยายตัวของอุตสาหกรรมโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์อันเนื่องมาจากการเผชิญกับ oil crisis พร้อมกับการกำกับที่เข้มงวดมากขึ้น+การพัฒนาไปเป็นผู้ส่งออกของประเทศผู้นำในอุตสาหกรรมนิวเคลียร์ เพื่อส่งออกไปยังประเทศพัฒนาใหม่ๆ เช่น ไต้หวัน เกาหลีใต้

การต่อต้าน

- ◆ การต่อต้านขยายตัวในยุโรป ขยายตัวไปพร้อมกับกระแสการเคลื่อนไหวแบบ new social movements : NSMs ที่เปลี่ยนบุคลิกลักษณะของความขัดแย้งทางการเมืองจากลักษณะของความขัดแย้งบนฐานความเป็นชนชั้นไปสู่มิติทางสังคมในพื้นที่ทางการเมืองแบบประชาสังคม (ไม่ใช่พื้นที่ทางการเมืองโดยรัฐสภา/โดยพรรคการเมืองแบบเดิมๆ)
- ◆ เป็นระยะเดียวกับการผลักดันนโยบายสาธารณะเรื่อง nuclear phasing out ของบางประเทศในยุโรป

หลังเหตุการณ์เชอร์โนบิล ปี 1986-2011

การพัฒนา

- ◆ มีการเพิ่มมาตรการที่เข้มงวดมากขึ้น (รวมทั้งการพัฒนาวิถีของการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่อิงไปกับเรื่องอื่นๆ มากกว่าการสื่อสารโดยตรง เช่น กรณีของญี่ปุ่นที่ทุ่มงบประมาณในการสร้างศูนย์นิทรรศการสำหรับการท่องเที่ยวร่วมกับเมืองที่ตั้ง-visitor center)
- ◆ หลังจากปี 2001 ที่โลกต้องประสบกับปัญหาราคาของพลังงานที่เพิ่มสูงขึ้น และมีประเด็นเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน เป็นผลให้หลายประเทศหันมาสนใจที่จะรื้อฟื้นและเพิ่มความสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมพลังงานนิวเคลียร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาใหม่ เช่น จีน เกาหลีใต้ อินเดียและรัสเซีย รวมทั้งประเทศกำลังพัฒนาทั่วโลก (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจาก world nuclear association) นักวิชาการให้สมญานามนิวเคลียร์ในยุคนี้ว่า “Nuclear Renaissance”

การต่อต้าน

- ◆ การต่อต้านของหลายประเทศในระยะนี้จะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชาธิปไตย ขบวนการทางการเมืองของประเทศ เช่น กรณีของยูเครน-ผสมไปกับการเคลื่อนไหวเพื่อแยกตัวออกจากสหภาพโซเวียต กรณีของไต้หวัน ผสมไปกับการพัฒนาประชาธิปไตยที่เคลื่อนไหวให้ยกเลิกกฎอัยการศึก กรณีของเกาหลีใต้ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น (อาจรวมกรณีญี่ปุ่นเข้าไว้ด้วย)
- ◆ กรณีของฟิลิปปินส์ ก็ผสมไปกับการขับไล่มาร์กอส และผนวกรวมกับประเด็นการต่อต้านระบบทุนนิยม การคอร์รัปชัน และเผด็จการแบบเบ็ดเสร็จ รวมทั้งการต่อต้านการขยายตัวของบริษัทข้ามชาติ กรณีนี้อาจจะรวมถึงการต่อต้านการพึ่งพาเทคโนโลยีของรัสเซียที่อินเดีย (Koodankulam)

หลังเหตุการณ์ฟูกูชิมะ 2011 – อนาคต

การพัฒนา

- ◆ ประเทศที่เป็นผู้นำในอุตสาหกรรมโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ต่างประกาศให้ความสำคัญกับมาตรการที่เข้มงวดต่อความปลอดภัยที่สูงขึ้นและทบทวนนโยบายการขยายตัวออกไปยังต่างประเทศ

- ◆ หลายประเทศที่ทบทวนนโยบายการผลิตไฟฟ้าที่พึ่งพานิวเคลียร์ โดยมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไป แต่ก็ยังมีการพัฒนาต่อไป เช่น จีน สวิสเซอร์แลนด์ มาเลเซีย ไทย อังกฤษ และฟิลิปปินส์

- ◆ กลุ่มประเทศที่มีนโยบายไม่พัฒนาพลังงานนิวเคลียร์ เช่น ออสเตรเลีย ออสเตรีย เดนมาร์ก กรีซ ไอร์แลนด์ ลัตเวีย ลิกเตนสไตน์ ลักเซมเบิร์ก โปรตุเกส อิสราเอล นิวซีแลนด์ และนอร์เวย์

- ◆ กลุ่มประเทศที่ได้รับผลกระทบแบบกลับไปที่กลับมา เช่น กรณีของอิตาลี ซึ่งประกาศเดินตามนโยบาย nuclear phase out หลังเหตุการณ์เชอร์โนบิล ต่อมาก็ยังฟื้นฟูนโยบายการพัฒนาอีกครั้งในช่วง nuclear renaissance และต้องยุตินโยบายนี้ไปหลังเหตุการณ์ฟูกูชิมะ ในกรณีของเยอรมนี ก็เป็นไปในลักษณะเดียวกัน

การต่อต้าน

- ◆ กระแสการต่อต้านที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญคือ การต่อต้านในประเทศญี่ปุ่น โดยมีการชุมนุมอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ (ครบรอบ 3 เดือน/6 เดือน คาดว่าในโอกาสครบรอบ 1 ปี ก็น่าจะมีการเคลื่อนไหวเรื่องนี้ในญี่ปุ่น และเมืองใหญ่ทั่วโลก)

ลักษณะเฉพาะของขบวนการต่อต้านโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์

1. การก่อตัวขึ้นเป็นประเด็น (emerge)

- ◆ หลังจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ whyl, West Germany ในปี 1975 ที่ Seabrook, New Hampshire, การจัดตั้งกลุ่มพันธมิตร the Abalone Alliance ในรัฐแคลิฟอร์เนีย ในปี 1977 และเหตุการณ์ทริไมล์ไฮส์แลนด์ ในปี 1979 ลักษณะของขบวนการต่อต้านจะเกิดขึ้นควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงการ จะไม่เหมือนกับกรณีของประเทศผู้นำในอุตสาหกรรมนิวเคลียร์ ในอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น ที่การต่อต้านเกิดขึ้นหลังจากที่มีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าไปในระยะหนึ่งแล้วและมีประเด็นปัญหาเกิดขึ้น การต่อต้านจะเกิดขึ้นทั้งในประเทศที่เคยมีโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์มาแล้วและจะขยายเตาปฏิกรณ์เพิ่มขึ้น หรือในประเทศที่สร้างขึ้นใหม่เป็นโรงแรก กรณีดังกล่าวจะทำให้ขบวนการต่อต้านมีสถานะเป็น “ความขัดแย้ง” ที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กับการพัฒนาโครงการ เป็นการดำรงอยู่แบบเป็นเอกภาพของด้านตรงกันข้ามที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน

- ◆ อย่างไรก็ตาม ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของการต่อต้านโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์

คือ จะดำรงอยู่แบบคู่ขนาน ไปจนกระทั่งมีการยุติการดำเนินงานของโรงไฟฟ้าและการจัดการปลดระวาง-decommissioning รวมทั้งจะเกี่ยวโยงกับเรื่องอื่นๆ ทั้งใน supply chain เช่น การจัดเก็บกากกัมมันตรังสี และมิติความเกี่ยวข้องของการพัฒนา เช่น กิจการของบริษัทข้ามชาติ การคอร์รัปชัน รวมทั้งระบบทุนนิยมแบบพวกพ้อง ฯลฯ

2. ประเด็นปัญหาข้ามพรมแดน

- ◆ ลักษณะของขบวนการต่อต้านโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ จะสะท้อนความเป็นขบวนการข้ามพรมแดน หรือไร้พรมแดน (borderless) ตัวอย่างกรณีการต่อต้านการพัฒนาโครงการของประเทศเพื่อนบ้าน หรือเรียกร้องให้ประเทศเพื่อนบ้านยุติโครงการ เช่น ขบวนการต่อต้านของเดนมาร์กที่เคลื่อนไหวต่อต้านโครงการโรงไฟฟ้าในสวีเดน-barseback และประเทศในแถบทะเลบอลติก (ยกเลิกการใช้เทคโนโลยีของรัสเซียรุ่นเดียวกับเหตุระเบิดที่เชอร์โนบิล) กรณีของขบวนการสิ่งแวดล้อมศรีลังกาต่อต้านโครงการของอินเดีย-Koodankulam หรือกรณีของลิทัวเนียที่ต่อต้านการพัฒนาโครงการของเบลารุสและรัสเซีย รวมทั้งกรณีการต่อต้านแบบโปรแกรมท้องถิ่นในรัสเซีย

- ◆ กรณีดังกล่าวสะท้อนลักษณะของปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่ไม่มีความเป็นเขตแดนทางการปกครองเข้ามาเกี่ยวข้อง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ปัญหาผลกระทบจากโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ได้ขยายวงของผลกระทบเฉพาะในพื้นที่ตั้งโครงการไปยังพื้นที่ในระดับประเทศและพื้นที่ในมิติอื่น รวมทั้งเป็นการสร้างความชอบธรรมให้การเคลื่อนไหวขององค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ เช่น Greenpeace

3. การจัดตั้งองค์กร

- ◆ การจัดตั้งองค์กรของขบวนการต่อต้านโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ มีหลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรือบริบททางสังคม/เงื่อนไขทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่มีอยู่ของประเทศนั้นๆ เช่น (1) องค์กรของชาวบ้านในพื้นที่โครงการในฐานะผู้ที่ได้รับผลกระทบ (2) นักพัฒนาองค์กรเอกชนในเมืองหลวง เช่น กรณีของอินโดนีเซีย หรือนักวิชาการมหาวิทยาลัยในกรณีไต้หวัน (3) จัดรูปแบบแบบเครือข่ายองค์กรแบบพันธมิตร เป็นรูปแบบแจ้งชัดในลักษณะนี้มาตั้งแต่กรณีของการชุมนุมที่นิวแฮมเชียร์ในปี 1976 ที่จัดตั้ง Clamshell Alliance และที่แคลิฟอร์เนียที่จัดตั้ง the Abalone Alliance หรือกรณีแบบอินเดียในการต่อต้านโครงการที่ Koodankulam ที่มีลักษณะเป็นประชาคมที่รวมกับคนจากหลายชนชั้น หลายวิชาชีพ หลายสถานะเข้าด้วยกัน (4) การจัดตั้งองค์กรที่เป็นองค์กรวิชาชีพ-Greenpeace/Friends of the earth องค์กรต่อต้านในลักษณะนี้ยังเคลื่อนไหวในลักษณะที่เป็นสากลด้วย (5) การเคลื่อนไหวที่เป็นประเด็นสากล ไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นโดยจะมีผลกระทบแต่เพียงประชาชนในพื้นที่ของโครงการ

เพราะในกรณีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่เซอร์โนบิล อย่างน้อยมีผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง 3 ประเทศ คือ ยูเครน เบลารุส รัสเซีย และมีผลกระทบเป็นบางส่วน บางระดับของประเทศในกลุ่มทะเลบอลติกและสแกนดิเนเวีย

- ◆ การเป็นพันธมิตรของขบวนการต่อต้านโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์กับพรรคการเมืองนั้น ในกรณีที่เป็นประเทศพัฒนาแล้ว จะมีทั้งรูปแบบที่พัฒนาความร่วมมือซึ่งกันและกัน เช่นในกรณีของเยอรมนี หรือบทบาทของพรรคคอมมิวนิสต์ หรือพรรคการเมืองฝ่ายซ้ายในบางประเทศของยุโรป และไม่มีการพัฒนาความร่วมมือในกรณีของสหรัฐอเมริกา สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา ขบวนการต่อต้านมักจะไม่มีการพัฒนาความร่วมมือในเรื่องดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นที่อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์หรือไทย ยกเว้นในกรณีของไต้หวัน ซึ่งมีการพัฒนาความร่วมมือกันอย่างแนบแน่น (กรณีของไต้หวันอาจจะนับเป็นประเทศพัฒนาใหม่ เพราะมีขนาดของเศรษฐกิจ/ระดับของสังคมที่ก้าวหน้าไปมากกว่าประเทศกำลังพัฒนาด้วยกัน)

- ◆ ในทางตรงกันข้ามในฝรั่งเศส หลังจากเหตุการณ์ฟูกูชิมะ พรรครัฐบาลปัจจุบัน คือ Union for a Popular Movement : UMP และพรรคสังคมนิยม (Social Party) ประกาศนโยบายสนับสนุนการพึ่งพานิวเคลียร์ต่อไป

4. ประเด็นเสนอ

(1) การจัดการต่อความปลอดภัยและการจัดเก็บกากกัมมันตรังสี

- ◆ การเคลื่อนไหวในประเทศที่มีการเดินเครื่องโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์แล้ว โดยส่วนใหญ่จะเป็นประเทศพัฒนาแล้ว (development countries) ประเด็นการเคลื่อนไหวจะเป็นเรื่องข้อบกพร่อง/ผิดพลาด ในการดำเนินงาน เช่นกรณีที่เกิดขึ้นในเยอรมนีและอเมริกาในปี 1975 และ 1977 ตามลำดับ และการขยายตัวที่ขยายวงกว้างมากขึ้นหลังเหตุการณ์ทรีไมล์ไอส์แลนด์ เซอร์โนบิล และฟูกูชิมะ จนมีผลกระทบต่อการพัฒนานโยบายไฟฟ้า รวมทั้งจะมีประเด็นเกี่ยวข้องกับการจัดการกากกัมมันตรังสี เช่นที่เกิดขึ้นในเยอรมนี/ญี่ปุ่น/ไต้หวัน ฯลฯ

- ◆ สำหรับประเทศที่เพิ่งจะประกาศแผนการพัฒนาไฟฟ้าด้วยพลังงานนิวเคลียร์ขึ้นเป็นครั้งแรกของแผน ประเด็นที่นำเสนอในการเคลื่อนไหวต่อต้าน จะล้ำหน้ากว่าการนำเสนอข้อมูลของฝ่ายรัฐ/เจ้าของโครงการ โดยจะนำเอาประเด็นทั่วไปที่เป็น “จุดอ่อน” หรือ “ข้อผิดพลาด” ของโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ที่เคยเกิดขึ้นในประเทศต่างๆ มาเป็น “ประเด็นหลัก” สำหรับการต่อต้าน ดูรายละเอียดได้จากกรณีของไทย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์

(2) ความเชื่อถือต่อผู้กำกับเทคโนโลยีขั้นสูง

- ◆ ลักษณะเฉพาะของการพัฒนาโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ในประเทศกำลังพัฒนา (developing countries) มักจะมีการเปิดประเด็นความไม่เชื่อถือต่อความสามารถของวิศวกร

ในประเทศที่กำลังจะนำเอาพลังงานนิวเคลียร์มาใช้ โดยมีตัวอย่างที่ชัดเจนในกรณีของการต่อต้านในอินโดนีเซียว่า ขนาดประเทศที่เป็นผู้นำในอุตสาหกรรมนี้ เช่น อเมริกา-ทรีไมล์ไอส์แลนด์ ยังเกิดข้อขัดข้องขึ้นได้ อินโดนีเซียซึ่งไม่มีความสามารถและไม่มีความพร้อมในเรื่องเหล่านี้ จะรับประกันในความปลอดภัย/อุบัติเหตุได้อย่างไร? พร้อมกับยกกรณีต่างๆ ที่เป็นตัวอย่างเชิงประจักษ์ที่แสดงความไม่พร้อมและไม่มีความสามารถของบุคลากรมาเสนอประกอบ (ประเทศกำลังพัฒนาที่พัฒนาโครงการขึ้นในระยะหลัง มักจะสร้างความร่วมมือทางด้านเทคโนโลยีกับประเทศพัฒนาแล้ว เช่น การพัฒนาโครงการในจีน เวียดนาม ยูเออี กลุ่มประเทศอดีตสหภาพโซเวียตและยุโรปตะวันออก แม้กระทั่งในกรณีการรื้อฟื้นโครงการที่ฟิลิปปินส์ ก็เป็นความร่วมมือระหว่างรัฐบาลฟิลิปปินส์กับ KEPCO ของเกาหลีใต้ ทั้งนี้ก็เพื่อจะ “ก้าวข้าม” การแก้ไขปัญหาในด้านทรัพยากรบุคคลไปพร้อมกับการพัฒนาโครงการ)

(3) ความเกี่ยวข้องกับประเด็นทางการเมือง

ลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่งที่เป็นประเด็นนำเสนอของประเทศกำลังพัฒนา คือ ความเกี่ยวข้องเรื่องพลังงานนิวเคลียร์ไปกับเรื่องอื่นๆ ตามบริบททางการเมือง เช่น การเคลื่อนไหวเพื่อยกเลิกกฎอัยการศึกของไต้หวัน การแยกประเทศออกจากสหภาพโซเวียตของยูเครน การขับไล่ประธานาธิบดีมาร์กอสของฟิลิปปินส์ ประเด็นเหล่านี้ล้วนแต่แสดงออกถึงมิติที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นระหว่างพลังงานนิวเคลียร์ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม และการพัฒนาประชาธิปไตย

(4) การนำเสนอทางเลือกอื่น

ทุกกรณีของการต่อต้าน มักจะมีการนำเสนอการพัฒนาพลังงานทางเลือกอื่นแทนพลังงานนิวเคลียร์ ซึ่งถือว่า เป็นประเด็นคู่ขนาน/คู่แข่งกัน กับพลังงานนิวเคลียร์มาโดยตลอด นับตั้งแต่การนำเสนอการพัฒนาพลังงานแสงอาทิตย์ของขบวนการต่อต้านในอเมริกา การพัฒนาพลังงานหมุนเวียนในกรณีของยุโรป การพัฒนาพลังงานน้ำขนาดเล็กในกรณีของอินโดนีเซีย หรือในการกำหนดทางเลือกสำหรับการพัฒนาไว้โดยไม่เลือกที่จะเอาพลังงานนิวเคลียร์เป็นทางเลือกสำหรับการพัฒนาหรือที่เรียกกันว่า nuclear phase-out

(5) ความแตกต่างในการคาดการณ์ต่อการพัฒนา

สาระสำคัญอีกประการหนึ่งในประเทศกำลังพัฒนา ก็คือ ความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มการผลิตไฟฟ้าไว้เป็นแผนงานหลักของประเทศ ที่ฝ่ายต่อต้านจะนำเสนอด้วยวิธีคิดที่อธิบายได้ว่า การคาดการณ์ว่ามีความจำเป็นของฝ่ายรัฐบาลนั้น มีองค์ประกอบในการคิดคำนวณที่เกินจริง ในขณะที่เดียวกันก็มีทางเลือกการพัฒนาในแนวทางอื่นโดยการบริหารจัดการพลังงานในรูปแบบต่างๆ เช่น ความสำเร็จที่เกิดขึ้นในกรณีของเดนมาร์ก

(5) การเคลื่อนไหว

- ◆ ในประเทศพัฒนาแล้ว จะเป็นไปตามลักษณะขบวนการสิ่งแวดล้อม หรือขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ ในสภาพสังคมยุคหลัง-อุตสาหกรรม เป็นการเคลื่อนไหวที่ไม่ขึ้นอยู่กับสภาพของชนชั้นทางเศรษฐกิจ เป็นไปตามบุคลิกคนชั้นกลางในเมือง มีการพึ่งพาสื่อ สัญลักษณ์ ฯลฯ ในขณะที่ในประเทศกำลังพัฒนา จะมีการเคลื่อนไหวที่หลากหลายมากกว่า จะมีทั้งลักษณะที่เป็นการเคลื่อนไหวแบบขบวนการทางสังคมแบบเดิม/แบบใหม่และยังจะมีมิติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชาธิปไตย การกระจายอำนาจการปกครองไปยังท้องถิ่น การจัดการเศรษฐกิจตามระบบทุนนิยมในประเทศ

- ◆ ในประเทศกำลังพัฒนา อย่างน้อยจะมีการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นใน 4 มิติ คือ (1) การเคลื่อนไหวแบบกลุ่มจัดตั้งของประชาชนในพื้นที่โครงการ/พื้นที่ชนบท (local civic group) (2) การเคลื่อนไหวของนักวิชาการ นักพัฒนาองค์กรเอกชนและคนในเมือง (3) การเคลื่อนไหวของนักกิจกรรม การเคลื่อนไหวในระดับองค์กรระหว่างประเทศ เช่น กรีนพีซ ฯลฯ (4) จะเป็นหนึ่งในกระแสของการเคลื่อนไหวเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยและความขัดแย้งระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

After Fukushima

หลังเหตุการณ์ที่ฟูกูชิมะ ได้เกิดผลกระทบทั้งต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมพลังงานนิวเคลียร์ และเป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อการขยายตัวของขบวนการต่อต้าน ในขณะที่เดียวกันก็เป็นปัจจัยด้านกลับที่ไปเร่งรัดต่อการยกระดับของการพัฒนาและการใช้ประโยชน์ ตลอดจนมาตรการกำกับควบคุมกิจการในด้านนี้ให้เข้มงวดมากยิ่งขึ้น

(1) การพัฒนาอุตสาหกรรมโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์

ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความขัดข้องของระบบหล่อเย็น ที่ถูกทำลายไปจากการประสพภัยสึนามิ และระบบสำรองไม่สามารถทำงานได้ของโรงไฟฟ้าฟูกูชิมะนั้น นอกจากจะเกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของ TEPCO แล้ว ยังจะส่งผลกระทบเชิงลบต่อความเชื่อมั่นที่มีต่ออุตสาหกรรมแขนงนี้ของญี่ปุ่น และจะขยายวงไปถึงตลาดผู้ผลิต ผู้จำหน่ายอุปกรณ์ เช่น Toshiba, Hitachi

(2) นโยบายการพัฒนาพลังงานที่พึ่งพานิวเคลียร์

- ◆ ได้เกิดผลกระทบต่อความเชื่อถือในประสิทธิภาพของอุตสาหกรรม รวมทั้งการผลักดันสโลแกนของอุตสาหกรรมที่ว่า nuclear renaissance ก็จะมีผลลดลงไประยะหนึ่ง แม้ว่าจะยังมีหลายประเทศที่ประกาศเดินหน้าตามนโยบายพึ่งพาพลังงานนิวเคลียร์ต่อไป อย่างน้อยก็จะต้องมีค่าใช้จ่ายและมีเวลาสำหรับการจัดการความปลอดภัยที่เพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากกรณีการประกาศ

นโยบาย up rating ของอเมริกา หลายประเทศที่สนใจจะพัฒนาโครงการขึ้น ตามข้อมูลของ WNA ก่อนหน้านี้ต่างประกาศทบทวนนโยบายดังกล่าว โดยที่มีประเทศกำลังพัฒนาที่ยังประกาศเดินหน้าในนโยบายดังกล่าว เช่น เบลารุส คาซัคสถาน ยูเออี ตุรกี เวียดนาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย และโปแลนด์ (อิตาลีเป็นประเทศที่แพ้ประชามติในการกำหนดนโยบายที่จะพึ่งพานิวเคลียร์ หรือ เยอรมนี ประกาศที่จะหันกลับมาสนับสนุนนโยบาย nuclear phase-out)

- ◆ สำหรับในญี่ปุ่น นายกรัฐมนตรี Naoto Kan ประกาศที่จะไม่สร้างโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์เพิ่มขึ้นอีก และต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนตัวนายกรัฐมนตรีเป็นโยชิฮิโกะ โนดะ ก็ได้กล่าวสุนทรพจน์ในที่ประชุมสมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติ (ยูเอ็น) ที่จะเน้นย้ำถึงความจำเป็นที่ญี่ปุ่นจะต้องมีโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ และจะให้คำมั่นที่จะรักษาความปลอดภัยในการทำงานในระดับสูงสุด

- ◆ กระแสต่อต้านที่โหมกระหน่ำต่ออุตสาหกรรมนิวเคลียร์ข้างต้น ย่อมเป็นโอกาสของการพัฒนาพลังงานหมุนเวียน เช่น กรณีที่เยอรมนีกำลังหันทิศทางไปพัฒนาพลังงานหมุนเวียนขึ้นเป็นทางเลือกทดแทนการพึ่งพาพลังงานนิวเคลียร์ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของเอกชนที่เป็นผู้ผลิตอุปกรณ์และการให้บริการในด้านนี้ก็หันเหตามไปด้วยเช่นกรณีของบริษัทซีเมนต์ ที่ประกาศเป็นนโยบายตามรัฐบาลเยอรมนีไปแล้วก่อนหน้านี้

- ◆ ผลกระทบในระดับนโยบายที่น่าสนใจ ก็คือ กรณีในประเทศพัฒนาใหม่ทั้ง 4 ประเทศ คือ บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน ต่างประกาศเดินหน้าในการพัฒนาต่อไปอย่างมั่นคง ในกรณีของบราซิลนั้น เป็นแผนงานระยะไกล เหตุการณ์ฟูกูชิมะจึงไม่ส่งผลกระทบ ประกอบกับเป็นประเทศที่มีแร่ยูเรเนียม จึงไม่มีเหตุผลที่จะเลิกการพัฒนาการใช้ประโยชน์เพื่อการเหล่านี้ และประเทศที่มีลักษณะการจัดการปกครองในระบบเบ็ดเสร็จรวมทั้งประเทศโลกที่สี่ (ต่ำกว่ากำลังพัฒนา) เช่น เกาหลีเหนือ เวียดนาม ก็ยืนยันที่จะพัฒนานโยบายนี้ต่อไปเช่นกัน

(3) ขบวนการต่อต้านพลังงานนิวเคลียร์

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของฟูกูชิมะ เป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อการขยายบทบาทของขบวนการต่อต้านให้กว้างขวางออกไป ที่เห็นเป็นปรากฏการณ์ที่ชัดเจนคือ (1) ในญี่ปุ่น เกิดการขยายตัวของ การต่อต้านอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน และจะเป็นขบวนการที่ต่อเนื่องออกไปอีกระยะหนึ่ง จนกว่าญี่ปุ่นจะพบมาตรการที่สร้างความมั่นใจให้กับประชาชน (2) ในระดับสากล การต่อต้านได้ขยายวงในลักษณะของการขานรับซึ่งกันและกันทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและในประเทศกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว และมีการเคลื่อนไหวที่พร้อมเพรียงกันมากขึ้น (ผ่านการสื่อสารที่รวดเร็วและเป็นเครือข่ายสังคม) เช่น การเคลื่อนไหวในเมืองใหญ่ทั่วโลก ในช่วงกลางเดือนมีนาคม 2011 หลังจากที่เกิดเหตุเพียงหนึ่งสัปดาห์เท่านั้น.

ประวัติผู้เขียน

นายสุนทร คุณชัยมั่ง

กรรมการผู้จัดการ บริษัท อิมเมจ พลัส คอมมิวนิเคชั่น จำกัด

E-mail : Soontorn@imageplus.co.th

การศึกษา

ปริญญาตรี	ศิลปศาสตร์บัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ปริญญาโท	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต MBA มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Ph.D. Candidate	สาขาวิชาการพัฒนาระบบบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม หัวข้องานดุษฎีนิพนธ์ “โลกไซเบอร์กับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ในไทย (2535-2553) (Cyberspace and New Social Movements in Thailand : 1992-2010)

ประสบการณ์บริหาร :

- ◆ กรรมการผู้จัดการ บริษัท โกลบอล วอเตอร์ จำกัด เครื่องีส์ทวอเตอร์ (2547-2549)
- ◆ กรรมการผู้จัดการ บริษัท สยามวิชั่น จำกัด เครื่องีส์สยามทีวี (2537-2538)
- ◆ ผู้ช่วยผู้จัดการทั่วไป บริษัท สหศิณีมา จำกัด เครื่องีส์สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (2535)
- ◆ ผู้ช่วยผู้จัดการทั่วไป บริษัท น้ำตาลไทยกาญจนบุรี จำกัด (2532)
- ◆ ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนอ้อยและน้ำตาลทราย (2531)
- ◆ ผู้จัดการชุมนุมสหกรณ์การเกษตรชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย (2527)

ประสบการณ์บริหารงานในภาวะวิกฤตและกิจการสัมพันธ์ :

- ◆ การสร้างความรู้ความเข้าใจในการก่อสร้างโครงการรถไฟฟ้าบีทีเอส (2539)
- ◆ งานประชาสัมพันธ์ในสถานการณ์วิกฤติ กรณีการปิดธนาคารศรีนคร จำกัด (มหาชน) (2540)
- ◆ งานสนับสนุน โครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติไทย-พม่า (ยาดานา) (2540)
- ◆ สนับสนุนงานเลขานุการ การประชาสัมพันธ์โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก-หินกรูด (2541)

- ◆ ศึกษาข้อมูลด้านสังคม โครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติบางกรวย-ไทรน้อย (2542)
- ◆ เลขานุการในการประชาพิจารณ์โครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติไทย-มาเลเซีย (2543)
- ◆ เลขานุการในการประชาพิจารณ์ในการแปลงสภาพรัฐวิสาหกิจ ปตท. (2544)
- ◆ ศูนย์ประชาสัมพันธ์ โครงการส่งเสริมผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็กที่ใช้พลังงานหมุนเวียน ของ สนพ. (2546)
- ◆ สำรวจความคิดเห็นของชาวจังหวัดเชียงใหม่ต่อการบริการรถสองแถวในตัวเมือง (สจร.) (2546)
- ◆ สำรวจข้อมูลชุมชนเพื่อประกอบการพิจารณาที่ตั้งโรงงานเอทานอลของบริษัท ไทยออยล์ จำกัด (มหาชน) ที่จังหวัดอุทัยธานี (2549)
- ◆ คู่มือการบริหารงานและการสื่อสารในภาวะวิกฤติของ องค์การเภสัชกรรม (2551)
- ◆ ที่ปรึกษา สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร (2552)
- ◆ กรรมการบริษัท ไม้อัดไทย จำกัด (2552)
- ◆ ที่ปรึกษางานชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาโครงการโรงไฟฟ้าใหม่ ของ กฟผ. (2553-2554)

หัวข้อบรรยายที่เชี่ยวชาญ :

- ◆ การบริหารประชาสัมพันธ์ในสถานการณ์วิกฤติ
- ◆ การบริหารงานชุมชน/ท้องถิ่นสัมพันธ์
- ◆ กลยุทธ์การบริหารงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม
- ◆ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ (new social movements)
- ◆ โลกโซเชียล (social media&social network) ผลกระทบที่มีต่อการสื่อสารขององค์กร

IMAGEPLUS

ก้าวที่กล้าแกร่ง ก้าวแห่งประสบการณ์

บริษัท อิมเมจ พลัส คอมมิวนิเคชั่น จำกัด

บริษัทที่ปรึกษาประเภท A สาขา PO และ UD ศูนย์ข้อมูลทีปรึกษาไทย กระทรวงการคลัง

ปีก่อตั้ง

2538

ธุรกิจหลัก

ที่ปรึกษาเฉพาะทางด้านชุมชนสัมพันธ์/การบริหารงาน CSR /การบริหาร
ประเด็น (Issue Management) และการประชาสัมพันธ์ (Public Relations)

ลูกค้า

- ◆ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
- ◆ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
- ◆ บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)
- ◆ สถาบันเหล็กและเหล็กกล้าแห่งประเทศไทย
- ◆ บริษัท เหมืองแร่โปแตช อาเซียน จำกัด (มหาชน)
- ◆ เมืองพัทยา
- ◆ ธนาคาร ไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

ที่ตั้ง

อาคารเลขที่ 480 ถนนรัชดาภิเษก แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง
กรุงเทพฯ 10310

โทรศัพท์

02-541-4591-2

โทรสาร

02-541-4585

เว็บไซต์

<http://www.imageplus.co.th>

